

5. KLIMAATVERANDERING

De laatste vijftien jaar is het aantal rampen dat met het weer te maken heeft met vijftig procent toegenomen. Het Rode Kruis Klimaatcentrum helpt zusterverenigingen zich beter voor te bereiden op de humanitaire gevolgen van klimaatverandering.

Highlights

- VN-Klimaatconferentie in Kopenhagen
- programma 'Preparedness for Climate Change' door 39 landen zeer succesvol afgerond
- minder slachtoffers door betere rampenreductie en -voorbereiding

De gevolgen van klimaatverandering zijn ingrijpend. De effecten, zoals stijging van de zeespiegel en weersextremen, zijn bekend. Daarnaast heeft klimaatverandering wereldwijd negatieve invloed op de menselijke gezondheid door hittegolven, infectieziekten en allergieën. Met als gevolg wereldwijde ecologische, economische en sociale veranderingen. Het internationale Rode Kruis Klimaatcentrum helpt zusterverenigingen om zich beter voor te bereiden op de humanitaire gevolgen van klimaatverandering. Het Nederlandse Rode Kruis richtte al in 2002 het Rode Kruis- en Rode Halve Maan Klimaatcentrum op. Dit internationale centrum, gevestigd in Den Haag, ondersteunt het Internationale Rode Kruis en individuele zusterverenigingen, vooral in ontwikkelingslanden. Het wil de gevolgen voor de meest kwetsbare groepen verminderen door kennis over klimaatrisico's te verwerken in plannen en activiteiten.

KLIMAATVERANDERING IN VOGELVLUCHT

Klimaatverandering is een vroege waarschuwing die vraagt om direct handelen vooral voor de kwetsbare groepen in de armste landen. Met het uitgangspunt 'Early warning, Early Action' gaat het Klimaatcentrum te werk. Zo wordt klimaatverandering meegenomen in de voorbereiding op rampen als overstromingen, orkanen, maar ook ziektes als malaria en knokkelkoorts. Het doel is betere risicoreductie en rampenrespons, door gerichte actie op basis van wetenschappelijke informatie op alle tijdschalen. In West-Afrika heeft 'Early Warning, Early Action' al bijgedragen tot vermindering van de gevolgen van een overstroming. Ook in andere regio's, waaronder Centraal-Amerika en Oost-Afrika, zijn concrete initiatieven gaande om de brug te slaan tussen wetenschappelijke kennis en het lokale netwerk van het Rode Kruis of Rode Halve Maan. Het World Disaster Report 2009 had 'Early Warning, Early Action' als hoofdthema. Het Klimaatcentrum ziet 'Early Warning, Early Action' als logisch vervolg van het programma '[Preparedness for Climate Change](#)'.

Bekele Geleta, secretaris-generaal van de Internationale Federatie tijdens de klimaatconferentie in Kopenhagen:

"Klimaatverandering is aan de orde van de dag, en treft de allerarmsten. Wij hebben een wereldwijde verantwoordelijkheid om hen te beschermen en te ondersteunen. Dit moet ook de doelstelling zijn van het klimaatakkoord."

ONZE ACTIVITEITEN IN 2009

VN-Klimaatconferentie in Kopenhagen 2009

Vergeet de armste landen niet! Dat was onze boodschap tijdens de klimaatop in Kopenhagen in december 2009. Meer dan honderd regeringsleiders kwamen bijeen om tot een overeenstemming te komen over het nieuwe klimaatverdrag in 2010. De VN klimaatop was een belangrijke gebeurtenis waar we het hele jaar naar toewerkten.

Het Rode Kruis Klimaatcentrum heeft alle voorbereidende onderhandelingen bijgewoond. Daarbij pleitten we voor de belangrijke rol die 'Disaster Risk Reduction' en capaciteitsversterking van lokale gemeenschappen kan hebben bij de voorbereiding van de meest kwetsbare mensen in de armste landen op de onvermijdelijke gevolgen van klimaatverandering. De hoop was dat in Kopenhagen alle landen een nieuw verdrag zouden ondertekenen waarin de maatregelen waren opgenomen waarmee de uitstoot van broeikasgassen substantieel zou worden teruggebracht. Verder zagen we ernaar uit dat er voldoende middelen beschikbaar zouden worden gesteld aan de meest kwetsbare landen om zich aan te passen. Al halverwege 2009 werd duidelijk dat de onderhandelingen te ingewikkeld waren om in Kopenhagen tot een verdragstekst te komen. Maar gedreven door de urgentie van de problematiek waren meer dan 120 staatshoofden, waaronder van de machtigste landen, toch bereid om naar Kopenhagen te komen voor het opstellen van een politiek akkoord dat de onderhandelingen vlot moest trekken om eind 2010 in Mexico wel tot een verdrag te komen. Kopenhagen bracht niet de inspirerende stimulans aan de wereldwijde aanpak van het klimaatprobleem waarop

gehoopt was, en alle wereldleiders erkenden dat onmiddellijk. Maar de roep van het Rode Kruis en andere hulporganisaties is wel gehoord. Voor de komende drie jaar maken de rijkste landen \$30 miljard vrij voor klimaatprogramma's in de armste landen. Voor het Rode Kruis is het belangrijk eraan bij te dragen dat hiermee de armste mensen beter beschermd worden tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Groeiende aandacht voor klimaatverandering binnen de Rode Kruis-beweging

In November 2009, bij de tweejaarlijkse algemene vergadering van de Federatie en de Council of Delegates, hebben alle 186 nationale verenigingen in drie workshops gesproken over klimaatverandering. Velen refereerden naar de samenwerking met het Klimaatcentrum. In het nieuwe internationale beleidsplan, Strategy 2020, spraken we af dat we klimaatadaptatie en acties om de uitstoot van broeikasgassen terug te brengen zullen intensiveren.

Het Klimaatcentrum en jongeren

Van 23 tot 28 juni 2009 vond de derde 'World Red Cross Red Crescent Youth Meeting' plaats in Italië. Aanleiding was de 150-jarige herdenking van de slag bij Solferino en hiermee de geboorte van het Rode Kruis. Het overkoepelende thema van deze bijeenkomst was: 'Youth on the move. Doing more. Doing better. Reaching further'. Drie dagen achtereen waren er presentaties over klimaatverandering en de humanitaire gevolgen ervan. Jonge deelnemers uit de hele wereld deden mee en zochten verschillende manieren om deze kennis thuis in eigen land weer verder te verspreiden. Op basis van de ideeën die gedurende de verschillende sessies naar voren werden gebracht, werd een gezamenlijke internationale jongerendeclaratie opgesteld en gepresenteerd aan vertegenwoordigers van het Internationale Rode Kruis, de Verenigde Naties en de Zwitserse overheid. Het Klimaatcentrum stelde aan de hand van de bijeenkomst een 'Youth Kit' samen met documenten met tips & trucs en presentaties, case studies en stickers.

Voorlichtersnetwerk Klimaatadaptatie

Het Rode Kruis is een van de eerste grote hulporganisaties die zich zorgen maakt over de humanitaire gevolgen van klimaatverandering. Het gaat om gevolgen die grote invloed hebben op het leven van kwetsbare mensen, wereldwijd, maar vooral in ontwikkelingslanden. Binnen het Nederlandse Rode Kruis verzorgt een netwerk van vrijwilligers voorlichting over klimaatadaptatie aan onze afdelingen, districten en het algemeen publiek. De betrokken vrijwilligers vertellen over de humanitaire gevolgen van klimaatverandering wereldwijd. En over de gevolgen voor ons werk. Voor het voorlichtersnetwerk Klimaatadaptatie hebben we in 2009 22 nieuwe vrijwilligers geworven en ruim veertig getraind. Er waren 33 voorlichtingsmomenten aan 1050 personen.

Preparedness for Climate Change

Meer kennis en capaciteit. Dat zijn de sleutelwoorden om de negatieve gevolgen in eigen land beter in kaart te brengen en hierop in te spelen. Het was ook de focus van het door het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking gefinancierde programma 'Preparedness for Climate Change' (PfCC). Het programma liep van 2006 tot en met 2009. In het najaar van 2009 werd in een externe evaluatie door Burton Dickinson Consulting Ltd in Canada gedocumenteerd dat het programma zeer succesvol was afgerond door maar liefst 39 nationale verenigingen. Belangrijkste bevindingen:

- negentig procent van de deelnemende verenigingen ziet het nut en de toepasbaarheid van het programma minimaal als 'goed', 50 procent zelfs als 'excellent';
- negentig procent van de verenigingen geeft aan dat het programma 'goed' heeft bijgedragen aan de bewustwording van de risico's van klimaatverandering binnen de verenigingen;
- alle verenigingen geven aan dat ze naar aanleiding van PfCC veranderingen doorvoeren in hun werk, programma's en/of beleid;
- vrijwel alle verenigingen hebben dankzij het programma sterkere relaties bewerkstelligd met andere actoren, zoals kennisinstellingen en overheidsinstanties op het gebied van klimaat;
- alle verenigingen geven aan dat het werk uit PfCC duurzaam is en voortgezet zal worden.

De volgende landen deden mee aan het programma en hebben veel materialen en publicaties ontwikkeld om klimaatverandering in eigen land onder de aandacht te brengen:

Antigua & Barbuda	Ethiopië	Kirgizië	St Kitts & Nevis
Argentinië	Filippijnen	Kiribati	Soedan
Bahamas	Gambia	Laos	Tanzania
Bolivia	Grenada	Madagascar	Thailand
Burkina Faso	Guatemala	Malawi	Tonga
Burundi	Guyana	Mauritius	Trinidad & Tobago
Colombia	Honduras	Nicaragua	Oeganda
Cook Eilanden	Indonesië	Rwanda	Oezbekistan
Costa Rica	Jamaica	Seychelles	Zimbabwe
El Salvador	Kenia	Solomon Eilanden	

In oktober 2009 startte een tweede ronde van het programma, ook weer gefinancierd door het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, waarin 25 nieuwe Rode Kruis- en Rode Halve Maan-verenigingen eenzelfde soort traject kunnen uitvoeren. Er zal meer gebruik worden gemaakt van samenwerking met de regionale kantoren van de Federatie vooral voor procedurele ondersteuning en versterking van de samenhang met andere programma's in de regio's.

DIT HEBBEN WE BEREIKT

- minder slachtoffers door betere rampenreductie en -voorbereiding: in twee projectgebieden die inmiddels getroffen zijn door rampen (in Vietnam en Nicaragua) is het aantal slachtoffers beperkt (met name dankzij 'early warning'-systemen en het voorbereiden van de gemeenschap (community preparedness));

- effectievere respons dankzij klimaatinformatie: beter gebruik van klimaatinformatie door de Federatie draagt bij aan de effectiviteit van rampenrespons;
- meer dan tien nationale verenigingen in ontwikkelingslanden implementeren concrete risicoreductie op basis van een analyse van veranderende risico's;
- integratie in programma's: dertig andere landen hebben concrete activiteiten in voorbereiding;
- vrijwel alle nationale verenigingen die zich oriënteren op de veranderende risico's voeren ook daadwerkelijke aanpassingen van hun programma's door;
- integratie in plannen en strategie: klimaatverandering is opgenomen in de planning en strategie van de Federatie en veertig nationale verenigingen in ontwikkelingslanden;
- pleitbezorging bij de internationale klimaatonderhandelingen: beleid om de armsten met rampenrisico-reductie maatregelen beter te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering is internationaal geaccepteerd, mede door inspanningen van de Federatie en het Klimaatcentrum.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

In 2009 deden tien Master-studenten aan Columbia University onderzoek naar beschikbare weersprognose- en klimaatinformatie binnen nationale verenigingen wereldwijd. Het onderzoek was onderdeel van een samenwerking tussen de Federatie, het Klimaatcentrum en de International Research Institute for Climate and Society (IRI). De studenten werkten onder begeleiding van de lokale nationale vereniging en een coördinator van het Klimaatcentrum. Hun bevindingen en aanbevelingen werden gepubliceerd in een beleidsdocument en tijdens een conferentie in Genève gepresenteerd. Ook werd een video geproduceerd en gepresenteerd op de klimaatconferentie in Kopenhagen.

AMBITIES VOOR 2010:

De belangrijkste ambitie voor 2010 is het verder versterken van de capaciteit van nationale Rode Kruis-verenigingen om klimaatrisico's beter mee te nemen in hun planning en programmering. Dankzij een grote financiële donatie van de Rockefeller Foundation kan het Klimaatcentrum in het bijzonder aan de slag met het versterken van de koppeling tussen klimaat en gezondheidsprogramma's.

Eén van de geplande activiteiten in 2010 is een driedaagse conferentie voor zowel Rode Kruis-medewerkers als voor andere Non Gouvernementele Organisaties, wetenschappers en beleidsmakers op het gebied van klimaatverandering. En evenals in 2009 zal het Klimaatcentrum zoveel mogelijk de voorbereidende onderhandelingen bijwonen in de aanloop naar de volgende klimaattop in Cancun, Mexico.

GOED VOORBEREID:

Met programma's op het gebied van capaciteitsversterking en rampenvoorbereiding bereiden we onze zusterverenigingen in ontwikkelingslanden voor op de humanitaire gevolgen van klimaatverandering.